Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έβδομο τμήμα)

της 5ης Μαΐου 2022*

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινωνική πολιτική – Εργασία με μειωμένο ωράριο – Οδηγία 97/81/ΕΚ – Συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχολήσεως που συνήφθη από την UNICE, το CEEP και την CES – Ρήτρα 4, σημείο 1 – Αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων – Ακαδημαϊκό προσωπικό μερικής απασχολήσεως – Αυτόματος διορισμός σε μόνιμη θέση μόνον των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού τα οποία ασκούν διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως – Υπολογισμός του ποσοστού του φόρτου εργασίας στο πλαίσιο πλήρους απασχολήσεως στο οποίο αντιστοιχεί φόρτος εργασίας στο πλαίσιο μερικής απασχολήσεως – Δεν τίθενται απαιτήσεις»

Στην υπόθεση C-265/20,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το hof van beroep Antwerpen (εφετείο Αμβέρσας, Βέλγιο) με απόφαση της 24ης Μαρτίου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 15 Ιουνίου 2020, στο πλαίσιο της δίκης

**FN**

κατά

**Universiteit Antwerpen κ.λπ.**

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έβδομο τμήμα),

συγκείμενο από τους I. Ziemele, πρόεδρο του έκτου τμήματος, προεδρεύουσα του έβδομου τμήματος, T. von Danwitz και A. Kumin (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Bobek

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο FN, εκπροσωπούμενος από τους P. Flamey και L. Cornelis, advocaten,

– το Universiteit Antwerpen κ.λπ., εκπροσωπούμενο από τους H. Buyssens και J. Deridder, advocaten,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

– η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Van Regemorter, L. Van den Broeck και C. Pochet,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις L. Haasbeek, D. Recchia και C. Valero,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

## Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της ρήτρας 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης που συνήφθη στις 6 Ιουνίου 1997 (στο εξής: συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης), η οποία περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 97/81/ΕΚ του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1997, σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης που συνήφθη από την UNICE, το CEEP και την CES (ΕΕ 1998, L 14, σ. 9), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/23/ΕΚ του Συμβουλίου, της 7ης Απριλίου 1998 (ΕΕ 1998, L 131, σ. 10), και της ρήτρας 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, που συνήφθη στις 18 Μαρτίου 1999 (στο εξής: συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου), η οποία περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 1999/70/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, σχετικά με τη συμφωνία πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP (ΕΕ 1999, L 175, σ. 43).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, του FN και, αφετέρου, του Universiteit Antwerpen (Πανεπιστημίου Αμβέρσας, στο εξής: UA), του πρώην αντιπρύτανη, του πρώην πρύτανη, και των πρώην κοσμητόρων του πανεπιστημίου αυτού, της Vlaamse Autonome Hogeschool Hogere Zeevaartschool (φλαμανδικού Ανεξάρτητου Ανώτατου Ινστιτούτου «Hogere Zeevaartschool», στο εξής: Hogeschool) και ενός πρώην διευθυντή του ιδρύματος αυτού, λόγω της φερόμενης ως καταχρηστικής καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας του ως καθηγητή του UA.

### Το νομικό πλαίσιο

#### *Το δίκαιο της Ένωσης*

*Η συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης*

3 Η ρήτρα 3, παράγραφος 1, της συμφωνίας-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης ορίζει τον «εργαζόμενο με μερική απασχόληση» ως τον «εργαζόμενο που οι ώρες εργασίας του, υπολογιζόμενες σε εβδομαδιαία βάση ή κατά μέσο όρο για μια περίοδο απασχόλησης ενός έτους, είναι λιγότερες από τις κανονικές ώρες εργασίας ενός συγκρίσιμου εργαζόμενου με πλήρη απασχόληση».

4 Η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης, η οποία τιτλοφορείται «Αρχή της μη διάκρισης», ορίζει τα εξής:

«1. Όσον αφορά τις συνθήκες απασχόλησης, οι εργαζόμενοι με μερική απασχόληση δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται με τρόπο λιγότερο ευνοϊκό απ' ό,τι οι συγκρίσιμοι εργαζόμενοι με πλήρη απασχόληση για το λόγο και μόνον ότι εργάζονται με μερική απασχόληση, εκτός και αν η διαφορετική τους μεταχείριση δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους.

2. Όπου κρίνεται αναγκαίο, εφαρμόζεται η αρχή pro rata temporis.

3. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής της παρούσας ρήτρας ορίζονται από τα κράτη μέλη και/ή τους κοινωνικούς εταίρους, λαμβανομένης υπόψη της ευρωπαϊκής νομοθεσίας και των εθνικών νομοθεσιών, συλλογικών συμβάσεων και πρακτικών.

4. Εφόσον δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους, τα κράτη μέλη, ύστερα από διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες, συλλογικές συμβάσεις και πρακτικές, και/ή οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν, όπου κρίνεται αναγκαίο, να εξαρτούν την πρόσβαση σε συγκεκριμένες συνθήκες απασχόλησης από την περίοδο προϋπηρεσίας, το χρόνο που έχει εργαστεί και τα εισοδήματα του εργαζόμενου. Οι προϋποθέσεις πρόσβασης εργαζόμενων με μερική απασχόληση σε συγκεκριμένες συνθήκες εργασίας πρέπει να επανεξετάζονται περιοδικά, λαμβανομένης υπόψη της αρχής της μη διάκρισης, όπως ορίζεται στη ρήτρα 4.1.»

*Η συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου*

5 Τα σημεία 1 και 2 της ρήτρας 4 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, με τίτλο «Αρχή της μη διάκρισης», έχουν ως εξής:

«1. Όσον αφορά τις συνθήκες απασχόλησης, οι εργαζόμενοι ορισμένου χρόνου δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται δυσμενώς σε σχέση με τους αντίστοιχους εργαζομένους αορίστου χρόνου μόνο επειδή έχουν σύμβαση ή σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου, εκτός αν αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους.

2. Όπου κρίνεται αναγκαίο, εφαρμόζεται η αρχή "pro rata temporis".»

6 Η ρήτρα 5 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, με τίτλο «Μέτρα για την αποφυγή κατάχρησης», ορίζει τα εξής:

«1. Για να αποτραπεί η κατάχρηση που μπορεί να προκύψει από τη χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, τα κράτη μέλη, ύστερα από διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, συλλογικές συμβάσεις ή πρακτική, ή/και οι κοινωνικοί εταίροι, όταν δεν υπάρχουν ισοδύναμα νομοθετικά μέτρα, για την πρόληψη των καταχρήσεων λαμβάνουν κατά τρόπο που να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες ειδικών τομέων ή/και κατηγοριών εργαζομένων, ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα μέτρα:
   α) αντικειμενικούς λόγους που να δικαιολογούν την ανανέωση τέτοιων συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας·
   β) τη μέγιστη συνολική διάρκεια διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου·

γ) τον αριθμό των ανανεώσεων τέτοιων συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας.

2. Τα κράτη μέλη ύστερα από διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους ή/και οι κοινωνικοί εταίροι καθορίζουν, όταν χρειάζεται, υπό ποιες συνθήκες οι συμβάσεις ή σχέσεις εργασίας ορισμένου χρόνου:
α) θεωρούνται "διαδοχικές"·
β) χαρακτηρίζονται συμβάσεις ή σχέσεις αορίστου χρόνου.»

### *Το βελγικό δίκαιο*

7 Το άρθρο 72, πρώτο εδάφιο, του decreet betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap (διατάγματος περί πανεπιστημίων στη Φλαμανδική Κοινότητα), της 12ης Ιουνίου 1991 (*Belgisch Staatsblad*, 4 Ιουλίου 1991, σ. 14907), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: διάταγμα περί πανεπιστημίων), προέβλεπε τα εξής:

«Οι πανεπιστημιακές αρχές καθορίζουν για κάθε μέλος του ακαδημαϊκού προσωπικού αν τα καθήκοντά του ασκούνται κατά πλήρη ή μερική απασχόληση. Αναφέρουν επίσης τα όργανα στα οποία ανήκει η άσκηση των καθηκόντων.»

8 Το άρθρο 73, πρώτο εδάφιο, του διατάγματος περί πανεπιστημίων είχε ως εξής:

«Οι πανεπιστημιακές αρχές καθορίζουν, κατά την προκήρυξη κενής θέσεως, αν η θέση αυτή είναι πλήρους (ή/και) μερικής απασχολήσεως ή αν μπορεί να οδηγήσει σε πρόσληψη ή διορισμό με πλήρη ή μερική απασχόληση.»

9 Δυνάμει του άρθρου 76 του διατάγματος αυτού, η μερική απασχόληση μέλους του ανεξάρτητου ακαδημαϊκού προσωπικού μπορεί να περιλαμβάνει είτε αποκλειστικά διδακτικές δραστηριότητες είτε μόνον ερευνητικές δραστηριότητες ή συνδυασμό των δύο.

10 Το άρθρο 91, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του εν λόγω διατάγματος όριζε τα εξής:

«Μέλος του ανεξάρτητου ακαδημαϊκού προσωπικού που ασκεί καθήκοντα πλήρους απασχολήσεως διορίζεται σε μόνιμη θέση.

Μέλος του ανεξάρτητου ακαδημαϊκού προσωπικού που ασκεί καθήκοντα μερικής απασχολήσεως μπορεί είτε να διορισθεί σε μόνιμη θέση είτε να προσληφθεί με σύμβαση ορισμένου χρόνου για ανανεώσιμα χρονικά διαστήματα κατ' ανώτατο όριο έξι ετών.»

11 Το άρθρο 7 του statuut zelfstandig Academisch personeel (κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως του ανεξάρτητου ακαδημαϊκού προσωπικού του πανεπιστημίου της Αμβέρσας, στο εξής: κανονισμός ZAP) προβλέπει ότι η άσκηση διδακτικών καθηκόντων η οποία αντιπροσωπεύει ποσοστό τουλάχιστον 50 % των καθηκόντων πλήρους απασχολήσεως παρέχει τη δυνατότητα διορισμού σε μόνιμη θέση.

### **Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα**

12 Από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι, κατά τη διάρκεια είκοσι ετών περίπου, μεταξύ των ετών 1990 και 2009, ο FN διορίσθηκε διαδοχικά σε διάφορες θέσεις στο πλαίσιο της νομικής σχολής και της σχολής οικονομικών επιστημών του UA και των εκπαιδευτικών

ιδρυμάτων τα οποία κατά νόμον προηγήθηκαν αυτών ως βοηθός, διδακτορικός βοηθός, εντεταλμένος διδασκαλίας, ερευνητής, αναπληρωτής καθηγητής και εν τέλει καθηγητής μερικής απασχολήσεως. Από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι, για τον λόγο αυτόν, ο FN ανήκε στο «ανεξάρτητο» ακαδημαϊκό προσωπικό του UA, κατά την έννοια του διατάγματος περί πανεπιστημίων.

13 Για κάθε διορισμό, προτείνονταν στον FN συμβάσεις ορισμένου χρόνου, διαρκείας ενός έως τριών ετών. Οι συμβάσεις αυτές εξακολουθούσαν να αφορούν καθήκοντα μερικής απασχολήσεως, δεδομένου ότι τα διδακτικά καθήκοντα που αφορούσαν κυμαίνονταν μεταξύ 10 και 75 % των καθηκόντων μιας θέσεως πλήρους απασχολήσεως, αναλόγως της περιπτώσεως. Ο FN ουδέποτε διορίσθηκε σε μόνιμη θέση.

14 Κατά την τελευταία ανανέωση της θητείας του, για το ακαδημαϊκό έτος 2009, του προτάθηκαν διδακτικά καθήκοντα αντιστοιχούντα στο 15 % των καθηκόντων μιας θέσεως πλήρους απασχολήσεως στη σχολή εφαρμοσμένων οικονομικών επιστημών και στο 5 % στη νομική σχολή, ενώ προηγουμένως τα διδακτικά του καθήκοντα στις εν λόγω σχολές αντιστοιχούσαν στο 50 % και στο 10 % των καθηκόντων μιας θέσεως πλήρους απασχολήσεως, αντιστοίχως, ο δε αριθμός των διδακτικών ωρών μειώθηκε από 165 σε 135 ώρες.

15 Κατόπιν της προτάσεως αυτής, ο FN άσκησε ενώπιον του rechtbank van eerste aanleg Antwerpen (πρωτοδικείου Αμβέρσας, Βέλγιο) αγωγή αποζημιώσεως κατά των εφεσίβλητων της κύριας δίκης, κυρίως, λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης τους και, επικουρικώς, επικαλούμενος καταχρηστική απόλυση εκ μέρους τους. Κατά τον FN, ορισμένοι από τους συναδέλφους του, οι οποίοι ήσαν σε παρόμοια κατάσταση, είχαν πράγματι διορισθεί σε μόνιμη θέση πλήρους απασχολήσεως και για αόριστο χρόνο. Επιπλέον, απασχολήθηκε στο πλαίσιο «καθεστώτος εικονικής απασχολήσεως», το οποίο εξάλλου δεν συνάδει, κατά την άποψή του, με το δίκαιο της Ένωσης.

16 Με απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 2018, το rechtbank van eerste aanleg Antwerpen (πρωτοδικείο Αμβέρσας) έκρινε την αγωγή κατά του UA και της Hogeschool παραδεκτή, αλλά αβάσιμη, ενώ η αγωγή κατά των λοιπών εφεσίβλητων της κύριας δίκης κρίθηκε απαράδεκτη. Ο FN άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του hof van beroep Antwerpen (εφετείου Αμβέρσας, Βέλγιο).

17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το hof van beroep Antwerpen (εφετείο Αμβέρσας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν η ρήτρα 4, σημείο 1, της [συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου] και η ρήτρα 4, σημείο 1, της [συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης] την έννοια ότι απαγορεύουν σε πανεπιστήμιο, στηριζόμενο σε διάταξη του εθνικού δικαίου (άρθρο 91 του διατάγματος περί πανεπιστημίων), κατά την οποία το ανεξάρτητο ακαδημαϊκό προσωπικό πλήρους απασχολήσεως διορίζεται σε μόνιμη θέση και το προσωπικό μερικής απασχολήσεως μπορεί είτε να διορισθεί είτε να προσληφθεί με σύμβαση ορισμένου χρόνου για ανανεώσιμα χρονικά διαστήματα κατ' ανώτατο όριο έξι ετών:

α) να απασχολεί καθηγητή, με επίκληση της "διακριτικής ευχέρειάς" του επί 20 έτη με περίπου 20 διαδοχικές συμβάσεις μερικής απασχολήσεως σύντομης διάρκειας και προσλήψεις σύμφωνα με τον κανονισμό του από ένα έως και τρία έτη, χωρίς περιορισμό ως προς τον συνολικό αριθμό ανανεώσεων, ενώ άλλοι συνάδελφοι με συγκρίσιμα καθήκοντα απολαμβάνουν διορισμού σε μόνιμη θέση πλήρους απασχολήσεως;

β) να προβλέπει στον κανονισμό υπηρεσιακής καταστάσεως του προσωπικού του απλώς ένα γενικό ελάχιστο όριο με τη μορφή ποσοστού απασχολήσεως 50 % προκειμένου να πληρούνται οι προϋποθέσεις για μόνιμο διορισμό, χωρίς ωστόσο να θέτει κανένα κριτήριο επί τη βάσει του οποίου διορίζονται σε μόνιμη θέση απασχολούμενοι με μερική απασχόληση σε ποσοστό 50 % ή περισσότερο ή αντίστοιχα προσλαμβάνονται με σύμβαση ορισμένου χρόνου;

γ) να αναθέτει σε καθηγητή μερικής απασχολήσεως ποσοστά καθηκόντων επί τη βάσει μιας απεριόριστης "διακριτικής ευχέρειας", δίχως να προβλέπει αντικειμενικά κριτήρια ή να προβαίνει σε καταμέτρηση με αντικειμενικό τρόπο του φόρτου εργασίας;

δ) να στερεί από καθηγητή, ο οποίος απασχολείται με σύμβαση ορισμένου χρόνου μερικής απασχολήσεως, και του οποίου η σύμβαση δεν ανανεώνεται με επίκληση της "διακριτικής ευχέρειας" του πανεπιστημίου, το δικαίωμα να επικαλεσθεί την προβαλλόμενη καταχρηστικότητα των συνθηκών εργασίας κατά το παρελθόν, με το σκεπτικό ότι αυτός έχει τρόπον τινά "αποδεχθεί" αυτές τις συνθήκες διά της εκτελέσεως των ανατεθειμένων σε αυτόν εργασιών, με αποτέλεσμα να έχει απωλέσει την προστασία του δικαίου της Ένωσης;»

## Επί του προδικαστικού ερωτήματος

### *Επί του παραδεκτού*

18 Με τις γραπτές παρατηρήσεις τους, οι εναγόμενοι της κύριας δίκης υποστηρίζουν, κατ' αρχάς, ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι απαράδεκτη στο σύνολό της, καθόσον δεν είναι ούτε λυσιτελής ούτε αναγκαία. Συναφώς, εκτιμούν ότι το αιτούν δικαστήριο δεν διευκρίνισε τους λόγους για τους οποίους είναι αναγκαία η ερμηνεία ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης και ότι το προδικαστικό ερώτημα είναι ασαφές, αφορά κυρίως πράγματα και όχι νομικά ζητήματα και εκθέτει τα πραγματικά περιστατικά με υποκειμενικό τρόπο, ο οποίος ευνοεί τα επιχειρήματα που προέβαλε ο FN με τις γραπτές παρατηρήσεις του.

19 Εν συνεχεία, οι εναγόμενοι της κύριας δίκης υποστηρίζουν ότι το προδικαστικό ερώτημα δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης. Το αιτούν δικαστήριο δεν διευκρινίζει επαρκώς τη λυσιτέλεια του ερωτήματος αυτού σε σχέση με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, ιδίως όσον αφορά την αγωγή αποζημιώσεως λόγω αδικοπραξίας. Ομοίως, τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης περιγράφονται άκρως συνοπτικά στην απόφαση περί παραπομπής, για τον λόγο ότι εκτέθηκαν ήδη στην απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 2018 του rechtbank van eerste aanleg Antwerpen (πρωτοδικείου Αμβέρσας), ενώ το προδικαστικό ερώτημα αφορά κυρίως τα περιστατικά αυτά.

20 Τέλος, οι εν λόγω εναγόμενοι υποστηρίζουν ότι, όσον αφορά την προβαλλόμενη δυσμενή διάκριση, η απόφαση περί παραπομπής δεν προβαίνει σε σύγκριση των συνθηκών εργασίας μεταξύ των συνεργατών μερικής απασχολήσεως και εκείνων που έχουν προσληφθεί σε μόνιμη θέση για εργασία μερικής απασχολήσεως. Κατά συνέπεια, ούτε η ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου ούτε η ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης έχουν εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης.

21 Κατ' αρχάς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ αποτελεί μηχανισμό συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, μέσω του οποίου το πρώτο παρέχει στα δεύτερα τα στοιχεία ερμηνείας του δικαίου

της Ένωσης που τους είναι αναγκαία για την επίλυση των διαφορών επί των οποίων καλούνται να αποφανθούν (πρβλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2020, Úrad špeciálnej prokuratúry, C-603/19, EU:C:2020:774, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

22 Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, μόνο στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς της κύριας δίκης και φέρει την ευθύνη της μέλλουσας να εκδοθεί δικαστικής αποφάσεως, εναπόκειται να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την ανάγκη προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και τη λυσιτέλεια των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Κατά συνέπεια, άπαξ και τα υποβαλλόμενα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο οφείλει, κατ' αρχήν, να αποφανθεί (απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2020, Úrad špeciálnej prokuratúry, C-603/19, EU:C:2020:774, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

23 Επομένως, τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο, εντός του πραγματικού και νομοθετικού πλαισίου το οποίο αυτό προσδιορίζει με δική του ευθύνη και του οποίου την ακρίβεια δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο, θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει αίτηση εθνικού δικαστηρίου για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που του είναι αναγκαία για να δώσει χρήσιμη απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα (απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2020, Úrad špeciálnej prokuratúry, C-603/19, EU:C:2020:774, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

24 Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι η απόφαση περί παραπομπής αποτελεί τη βάση της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου, είναι απαραίτητο το εθνικό δικαστήριο να εξειδικεύει, στην εν λόγω απόφαση, το πραγματικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η διαφορά της κύριας δίκης και να παρέχει στοιχειώδεις διευκρινίσεις για τους λόγους για τους οποίους επέλεξε τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης των οποίων ζητεί την ερμηνεία, καθώς και για τη σχέση που, κατά το εν λόγω δικαστήριο, υφίσταται μεταξύ των διατάξεων αυτών και της εθνικής νομοθεσίας που έχει εφαρμογή επί της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί (απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2020, Úrad špeciálnej prokuratúry, C-603/19, EU:C:2020:774, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

25 Οι εν λόγω σωρευτικές απαιτήσεις που αφορούν το περιεχόμενο αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως προβλέπονται ρητώς στο άρθρο 94 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, το οποίο το αιτούν δικαστήριο οφείλει, στο πλαίσιο της συνεργασίας που καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, να γνωρίζει και να τηρεί σχολαστικώς, και οι οποίες υπενθυμίζονται, μεταξύ άλλων, στις συστάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τα εθνικά δικαστήρια, σχετικά με την υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων (ΕΕ 2019, C 380, σ. 1), το δε σημείο 15 των εν λόγω συστάσεων επαναλαμβάνει, σε κάθε μία από τις τρεις περιπτώσεις του, τις απαιτήσεις που καθορίζονται, αντιστοίχως, στο άρθρο 94, στοιχείο α′ έως γ′, του Κανονισμού Διαδικασίας. Περαιτέρω, σύμφωνα με το σημείο 16 των εν λόγω συστάσεων, «το αιτούν δικαστήριο οφείλει να προσδιορίσει επακριβώς τις εθνικές διατάξεις που έχουν εφαρμογή στα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης καθώς και τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης των οποίων ζητείται η ερμηνεία ή των οποίων αμφισβητείται το κύρος» (πρβλ. διάταξη της 21ης Φεβρουαρίου 2022, Leonardo, C-550/21, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2022:139, σκέψη 13 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

26 Πρέπει, επίσης, να υπογραμμισθεί συναφώς ότι τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις αποφάσεις περί παραπομπής πρέπει να παρέχουν τη δυνατότητα όχι μόνο στο Δικαστήριο να δίδει λυσιτελείς απαντήσεις, αλλά και στις κυβερνήσεις των κρατών μελών και στους λοιπούς ενδιαφερομένους να υποβάλλουν παρατηρήσεις σύμφωνα με το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο Δικαστήριο απόκειται να μεριμνά για τη διασφάλιση της δυνατότητας αυτής, λαμβανομένου υπόψη ότι, δυνάμει της προαναφερθείσας διατάξεως, στα ενδιαφερόμενα μέρη κοινοποιούνται μόνον οι αποφάσεις περί παραπομπής, συνοδευόμενες από μετάφραση στην επίσημη γλώσσα του κάθε κράτους μέλους, και όχι η εθνική δικογραφία που τυχόν διαβιβάσθηκε στο Δικαστήριο από το αιτούν δικαστήριο (πρβλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 2012, Pringle, C-370/12, EU:C:2012:756, σκέψη 85).

27 Εν προκειμένω, όμως, όσον αφορά τα ζητήματα που εκτίθενται ειδικώς στα σημεία α′ και δ′ του προδικαστικού ερωτήματος, η απόφαση περί παραπομπής δεν πληροί όλες τις απαιτήσεις που μνημονεύθηκαν στις σκέψεις 21 έως 26 της παρούσας αποφάσεως.

28 Συγκεκριμένα, όσον αφορά το εν λόγω στοιχείο α′, η απόφαση περί παραπομπής δεν παρέχει τη δυνατότητα να γίνουν κατανοητοί οι λόγοι για τους οποίους η ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου και η ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης, ήτοι οι δύο διατάξεις των εν λόγω συμφωνιών-πλαισίων που καθιερώνουν την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας μέλος του ακαδημαϊκού προσωπικού που ασκεί εκπαιδευτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως, όπως ο FN, μπορεί να διορισθεί σε μόνιμη θέση ή να προσληφθεί προσωρινά για ανανεώσιμα χρονικά διαστήματα κατ' ανώτατο όριο έξι ετών, ενώ μέλος του εν λόγω προσωπικού που ασκεί εκπαιδευτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως θα διορισθεί σε μόνιμη θέση.

29 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει, στην καλύτερη περίπτωση, ότι η ρύθμιση αυτή παρέσχε τη δυνατότητα προσλήψεως του FN επί είκοσι έτη βάσει είκοσι διαδοχικών συμβάσεων εργασίας, μικρής διάρκειας και μερικής απασχολήσεως, καθώς και προσλήψεων σύμφωνα με τον κανονισμό ZAP από ένα έως και τρία έτη, χωρίς τον ελάχιστο περιορισμό του συνολικού αριθμού παρατάσεων, ενώ ορισμένοι συνάδελφοί του με συγκρίσιμα καθήκοντα έτυχαν διορισμού σε μόνιμη θέση πλήρους απασχολήσεως.

30 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, στην υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, από την παρουσίαση του νομικού και πραγματικού πλαισίου δεν μπορούν να συναχθούν συμπεράσματα ως προς το συμβατό της επίμαχης στην κύρια δίκη εθνικής ρυθμίσεως με την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων κατά τις αντίστοιχες ρήτρες 4, σημείο 1, των εν λόγω συμφωνιών-πλαισίων. Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο περιορίζεται να επισημάνει ότι το ζήτημα που τίθεται είναι αν το άρθρο 91 του διατάγματος περί πανεπιστημίων είναι συμβατό με τις εν λόγω διατάξεις του δικαίου της Ένωσης. Επιπλέον, η απόφαση περί παραπομπής δεν περιέχει την παραμικρή πληροφορία σχετικά με την κατάσταση των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού που ασκούν διδακτικά καθήκοντα πλήρους απασχολήσεως και/ή των υπαλλήλων αορίστου χρόνου προκειμένου να καταστεί δυνατή η σύγκριση μεταξύ αυτής της κατηγορίας εργαζομένων και εκείνης στην οποία ανήκει ο FN.

31 Όσον αφορά το στοιχείο δ′ του υποβληθέντος ερωτήματος, το οποίο αναφέρεται πάντοτε μόνον στις αντίστοιχες ρήτρες 4, σημείο 1, των συμφωνιών-πλαισίων για την εργασία ορισμένου χρόνου και την εργασία μερικής απασχόλησης, η απόφαση περί παραπομπής δεν παρέχει τη δυνατότητα να γίνουν αντιληπτοί οι λόγοι για τους οποίους η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση

αντιτίθεται στις διατάξεις αυτές οι οποίες αφορούν την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων. Πράγματι, ουδόλως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής ότι εθνική ρύθμιση ή πρακτική των εφεσίβλητων της κύριας δίκης θα είχε ως συνέπεια ότι ένα μέλος του ακαδημαϊκού προσωπικού ευρισκόμενο σε κατάσταση όπως αυτή του FN δεν θα μπορούσε να επικαλεσθεί λυσιτελώς τον καταχρηστικό χαρακτήρα των προϊσχυσάντων όρων απασχολήσεως, για τον λόγο ότι κάθε φορά θα «αποδεχόταν» τους όρους αυτούς διά της εκτελέσεως της συμφωνηθείσας εργασίας, με αποτέλεσμα να παραιτείται τοιουτοτρόπως από την προστασία αυτή που απορρέει από το δίκαιο της Ένωσης.

32 Εφόσον το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα στοιχεία α′ και δ′ του υποβληθέντος ερωτήματος, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα εν λόγω στοιχεία α′ και δ′ είναι απαράδεκτα, ενώ τα στοιχεία β′ και γ′ του προδικαστικού ερωτήματος καλύπτονται, αντιθέτως, από το τεκμήριο λυσιτέλειας περί του οποίου διαλαμβάνει η σκέψη 23 της παρούσας αποφάσεως.

***Επί του στοιχείου β′ του προδικαστικού ερωτήματος***

33 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, εναπόκειται στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας με τα εθνικά δικαστήρια την οποία προβλέπει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, να δώσει στο αιτούν δικαστήριο χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επιλύσεως της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί και, υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί [απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Χρόνος παραγραφής), C-219/20, EU:C:2022:89, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

34 Το υποβληθέν ερώτημα, υπό β′, αφορά τη συμβατότητα του άρθρου 91 του διατάγματος περί πανεπιστημίων με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης, στο μέτρο που η διάταξη αυτή του εθνικού δικαίου προβλέπει ότι μέλος του ανεξάρτητου ακαδημαϊκού προσωπικού που ασκεί διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως θα διορίζεται αυτομάτως σε μόνιμη θέση, ενώ μέλος του ανεξάρτητου ακαδημαϊκού προσωπικού που ασκεί διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως μπορεί να διορισθεί σε μόνιμη θέση ή να προσληφθεί με σύμβαση ορισμένου χρόνου για ανανεώσιμα χρονικά διαστήματα κατ' ανώτατο όριο έξι ετών. Ο δε κανονισμός ZAP, ο οποίος φαίνεται να συμπληρώνει το εν λόγω άρθρο 91, ορίζει ότι διδακτικά καθήκοντα που αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το 50 % των διδακτικών καθηκόντων στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως παρέχουν τη δυνατότητα διορισμού σε μόνιμη θέση.

35 Από το εν λόγω στοιχείο β′ του υποβληθέντος ερωτήματος προκύπτει επίσης ότι δεν ορίζεται κανένα κριτήριο για τον καθορισμό των προϋποθέσεων υπό τις οποίες μέλος του ακαδημαϊκού προσωπικού που ασκεί διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως τουλάχιστον κατά ποσοστό 50 % των καθηκόντων στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως δεν διορίζεται σε μόνιμη θέση, αλλά προσλαμβάνεται με σύμβαση ορισμένου χρόνου, οπότε φαίνεται ότι το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν υφίσταται ενδεχομένως διάκριση μεταξύ διαφόρων κατηγοριών εργαζομένων με καθεστώς μερικής απασχολήσεως.

36 Εντούτοις, το άρθρο 91 του διατάγματος περί πανεπιστημίων εγείρει ζητήματα σχετικά με ενδεχόμενη διαφορετική μεταχείριση μεταξύ, αφενός, των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού που ασκούν διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως, τα οποία διορίζονται αυτομάτως σε μόνιμη θέση, και, αφετέρου, των μελών του προσωπικού που ασκούν

διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως, τα οποία μπορούν να διορισθούν σε μόνιμη θέση, αλλά μπορούν επίσης να προσληφθούν με σύμβαση ορισμένου χρόνου, χωρίς ωστόσο να υφίσταται οποιοδήποτε κριτήριο εκτιμήσεως.

37 Εφόσον υφίσταται τέτοια διαφορετική μεταχείριση, στην εθνική νομοθεσία, μεταξύ εργαζομένων πλήρους απασχολήσεως και εργαζομένων μερικής απασχολήσεως όσον αφορά τους όρους εργασίας, είναι προφανές ότι η ερμηνεία της ρήτρας 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης μπορεί να είναι χρήσιμη για το αιτούν δικαστήριο για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.

38 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με το στοιχείο β′ του προδικαστικού ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν η ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση και πρακτική δυνάμει των οποίων μέλος του ακαδημαϊκού προσωπικού που ασκεί διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως θα διορίζεται αυτομάτως σε μόνιμη θέση, ενώ μέλος του ακαδημαϊκού προσωπικού που ασκεί διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως είτε θα διορίζεται σε μόνιμη θέση είτε θα προσλαμβάνεται με σύμβαση ορισμένου χρόνου.

39 Υπενθυμίζεται, κατ' αρχάς, ότι, δεδομένου ότι το γράμμα της ρήτρας 4, σημείο 1, της εν λόγω συμφωνίας-πλαισίου δεν επιτρέπει τον προσδιορισμό του ακριβούς περιεχομένου της εννοίας των «συνθήκων απασχόλησης», πρέπει, κατά πάγια νομολογία, να λαμβάνονται υπόψη το πλαίσιο και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος η ρήτρα αυτή (απόφαση της 15ης Απριλίου 2008, Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, σκέψη 110).

40 Όσον αφορά, κατά πρώτον, το ζήτημα αν, εν προκειμένω, οι διατάξεις που διέπουν τον διορισμό των μελών του ανεξάρτητου ακαδημαϊκού προσωπικού συνιστούν «συνθήκες απασχόλησης», κατά την έννοια της ρήτρας 4 της εν λόγω συμφωνίας-πλαισίου, πρέπει να υπομνησθεί ότι η ρήτρα αυτή πρέπει να νοηθεί ως έκφραση μιας αρχής του κοινωνικού δικαίου της Ένωσης η οποία δεν μπορεί να ερμηνεύεται συσταλτικώς [διάταξη της 15ης Οκτωβρίου 2019, AEAT (Υπολογισμός του χρόνου προϋπηρεσίας για τους εργαζομένους με κάθετη εκ περιτροπής μερική απασχόληση), C-439/18 και C-472/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:858, σκέψη 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

41 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι η συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης αποσκοπεί, αφενός, στην προαγωγή της εργασίας μερικής απασχολήσεως και, αφετέρου, στην εξάλειψη των διακρίσεων μεταξύ των εργαζομένων με μερική απασχόληση και των εργαζομένων με πλήρη απασχόληση [διάταξη της 15ης Οκτωβρίου 2019, AEAT (Υπολογισμός του χρόνου προϋπηρεσίας για τους εργαζομένους με κάθετη εκ περιτροπής μερική απασχόληση), C-439/18 και C-472/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:858, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

42 Η απαγόρευση των διακρίσεων που προβλέπεται στη ρήτρα 4, σημείο 1, της εν λόγω συμφωνίας-πλαισίου αποτελεί απλώς ειδική έκφραση της γενικής αρχής της ισότητας, η οποία εμπίπτει στις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου της Ένωσης [διάταξη της 15ης Οκτωβρίου 2019, AEAT (Υπολογισμός της αρχαιότητας για τους εργαζομένους με κάθετη εκ περιτροπής μερική απασχόληση), C-439/18 και C-472/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:858, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

43 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η ρήτρα αυτή απαγορεύει, όσον αφορά τις συνθήκες απασχολήσεως, να αντιμετωπίζονται οι εργαζόμενοι με μερική απασχόληση λιγότερο ευνοϊκά απ' ό,τι οι συγκρίσιμοι εργαζόμενοι με πλήρη απασχόληση για τον λόγο και μόνον ότι εργάζονται με μερική απασχόληση, εκτός αν η διαφορετική τους μεταχείριση δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους (απόφαση της 10ης Ιουνίου 2010, Bruno κ.λπ., C-395/08 και C-396/08, EU:C:2010:329, σκέψη 25).

44 Τυχόν ερμηνεία της ρήτρας αυτής αποκλείουσα από την έννοια των «συνθηκών απασχολήσεως», κατά το περιεχόμενο που αυτή έχει, την πρόσβαση σε διορισμό σε μόνιμη θέση θα περιόριζε, κατ' αντίθεση προς τον σκοπό που επιδιώκεται με την εν λόγω ρήτρα, το πεδίο προστασίας των συγκεκριμένων εργαζομένων έναντι δυσμενών διακρίσεων εισάγοντας διάκριση, αναλόγως της φύσεως των συνθηκών απασχολήσεως, ουδόλως συμβατή προς το γράμμα της ρήτρας αυτής [πρβλ. διάταξη της 15ης Οκτωβρίου 2019, AEAT (Υπολογισμός του χρόνου προϋπηρεσίας για τους εργαζομένους με κάθετη εκ περιτροπής μερική απασχόληση), C-439/18 και C-472/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:858, σκέψη 31].

45 Κατά δεύτερον, πρέπει να εξετασθεί αν ο αποκλεισμός από την πρόσβαση στον διορισμό σε μόνιμη θέση των μελών του ανεξάρτητου ακαδημαϊκού προσωπικού που ασκούν διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως για τον λόγο και μόνον ότι εργάζονται με μερική απασχόληση συνεπάγεται τη λιγότερο ευνοϊκή μεταχείρισή τους σε σχέση με τους εργαζομένους πλήρους απασχολήσεως που βρίσκονται σε συγκρίσιμη κατάσταση.

46 Συναφώς, η ρήτρα 3, σημείο 2, πρώτο εδάφιο, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης ορίζει τον «συγκρίσιμο εργαζόμενο με πλήρη απασχόληση» ως τον «εργαζόμενο με πλήρη απασχόληση που εργάζεται στην ίδια επιχείρηση, έχει την ίδια μορφή σύμβασης ή σχέσης απασχόλησης και εκτελεί τα ίδια ή παρόμοια καθήκοντα, λαμβανομένων υπόψη και άλλων παραγόντων, όπως η αρχαιότητα και η ειδίκευση».

47 Για να εκτιμηθεί αν οι εργαζόμενοι εκτελούν την ίδια ή παρόμοια εργασία, κατά την έννοια της εν λόγω συμφωνίας-πλαισίου, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ένα σύνολο παραγόντων, όπως η φύση της εργασίας τους, τα προσόντα και οι ικανότητες τους, η απαιτούμενη κατάρτιση και οι όροι εργασίας [διάταξη της 15ης Οκτωβρίου 2019, AEAT (Υπολογισμός του χρόνου προϋπηρεσίας για τους εργαζομένους με κάθετη εκ περιτροπής μερική απασχόληση), C-439/18 και C-472/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:858, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

48 Εν προκειμένω, όμως, από τα πραγματικά και νομικά στοιχεία της δικογραφίας που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο δεν μπορεί να καθορισθεί αν τα μέλη του ανεξάρτητου ακαδημαϊκού προσωπικού μερικής απασχολήσεως και τα μέλη του ανεξάρτητου ακαδημαϊκού προσωπικού πλήρους απασχολήσεως του UA βρίσκονται ή όχι σε παρεμφερή κατάσταση, όπερ εναπόκειται εν πάση περιπτώσει στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

49 Σύμφωνα με τα μόνα στοιχεία που περιέχονται στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, το άρθρο 7 του κανονισμού ZAP προβλέπει ότι διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως που αντιστοιχούν τουλάχιστον στο 50 % των διδακτικών καθηκόντων στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως παρέχουν τη δυνατότητα διορισμού σε μόνιμη θέση, δεδομένου ότι, κατά το αιτούν δικαστήριο, δεν ορίζεται κανένα άλλο κριτήριο.

50 Επομένως, ο εργαζόμενος ο οποίος ασκεί διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως έχει αυτομάτως πρόσβαση σε διορισμό σε μόνιμη θέση, ενώ ο εργαζόμενος ο οποίος ασκεί διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως έχει, υπό

προϋποθέσεις που δεν ρυθμίζονται από τον κανονισμό ZAP, μόνον τη δυνατότητα να τύχει ενός τέτοιου διορισμού. Επομένως, πρόκειται για διαφορετική μεταχείριση λόγω του γεγονότος και μόνον ότι ο οικείος εργαζόμενος παρέχει την εργασία του στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως.

51 Υπό τις συνθήκες αυτές, υπό την επιφύλαξη της επαληθεύσεως από το αιτούν δικαστήριο, από το γράμμα των διατάξεων του άρθρου 91 του διατάγματος περί πανεπιστημίων, σε συνδυασμό με το άρθρο 7 του κανονισμού ZAP, προκύπτει σαφώς ότι τα μέλη του ανεξάρτητου ακαδημαϊκού προσωπικού που ασκούν διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως και τα μέλη του ανεξάρτητου ακαδημαϊκού προσωπικού που ασκούν διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως τυγχάνουν διαφορετικής μεταχειρίσεως όσον αφορά την πρόσβαση σε διορισμό σε μόνιμη θέση.

52 Εντούτοις, από το γράμμα της ρήτρας 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης προκύπτει ότι μια τέτοια διαφορετική μεταχείριση μπορεί να κριθεί σύμφωνη με την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων αν δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους.

53 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η έννοια των «αντικειμενικών λόγων» πρέπει να νοείται ως μη δυνάμενη να δικαιολογήσει διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των εργαζομένων με μερική απασχόληση και των εργαζομένων με πλήρη απασχόληση εκ του γεγονότος ότι η διαφορετική αυτή μεταχείριση προβλέπεται από γενικό και αφηρημένο εθνικό κανόνα δικαίου, όπως είναι ο νόμος ή η συλλογική σύμβαση [διάταξη της 15ης Οκτωβρίου 2019, AEAT (Υπολογισμός της αρχαιότητας για τους εργαζομένους με κάθετη εκ περιτροπής μερική απασχόληση), C-439/18 και C-472/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:858, σκέψη 46 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

54 Η ως άνω έννοια απαιτεί να δικαιολογείται η διαπιστωθείσα άνιση μεταχείριση από την ύπαρξη σαφών και συγκεκριμένων στοιχείων, που να χαρακτηρίζουν τις περί ων πρόκειται συνθήκες απασχολήσεως στο ειδικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσονται και επί τη βάσει αντικειμενικών και διαφανών κριτηρίων, προκειμένου να ελεγχθεί αν η άνιση αυτή μεταχείριση ανταποκρίνεται σε πραγματική ανάγκη, είναι κατάλληλη προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και αναγκαία προς τούτο. Τα εν λόγω στοιχεία μπορούν να ανάγονται, μεταξύ άλλων, στην ιδιαίτερη φύση των καθηκόντων για την εκτέλεση των οποίων έχουν συναφθεί συμβάσεις μερικής απασχολήσεως και στα εγγενή χαρακτηριστικά των καθηκόντων αυτών ή, ενδεχομένως, στην επιδίωξη ενός θεμιτού σκοπού κοινωνικής πολιτικής εκ μέρους κράτους μέλους [διάταξη της 15ης Οκτωβρίου 2019, AEAT (Υπολογισμός της αρχαιότητας για τους εργαζομένους με κάθετη εκ περιτροπής μερική απασχόληση), C-439/18 και C-472/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:858, σκέψη 47 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

55 Εν προκειμένω, υπό την επιφύλαξη της επαληθεύσεως από το αιτούν δικαστήριο, φαίνεται ότι ούτε το άρθρο 91 του διατάγματος περί πανεπιστημίων ούτε το άρθρο 7 του κανονισμού ZAP κάνουν λόγο για αντικειμενική δικαιολόγηση. Ομοίως, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο δεν προκύπτει ότι το UA θα δικαιολογούσε τον διορισμό σε μόνιμη θέση των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού βάσει αντικειμενικών λόγων διαφορετικών από το γεγονός ότι ο οικείος εργαζόμενος ασκεί τα καθήκοντά του στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως.

56 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, στο στοιχείο β′ του υποβληθέντος ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση και πρακτική δυνάμει των οποίων μέλος ακαδημαϊκού προσωπικού που ασκεί διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως θα διορίζεται αυτομάτως σε μόνιμη θέση, χωρίς να συντρέχει άλλος αντικειμενικός λόγος πέραν της ασκήσεως των εν λόγω καθηκόντων στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως, ενώ μέλος του ακαδημαϊκού προσωπικού που ασκεί διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως είτε θα διορίζεται σε μόνιμη θέση είτε θα προσλαμβάνεται με σύμβαση ορισμένου χρόνου.

***Επί του στοιχείου γ′ του προδικαστικού ερωτήματος***

57 Με το στοιχείο γ′ του προδικαστικού ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν η συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική πρακτική δυνάμει της οποίας, κατά τον διορισμό μέλους του ακαδημαϊκού προσωπικού για την άσκηση διδακτικών καθηκόντων στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως, οι οικείες ακαδημαϊκές αρχές, λαμβανομένης υπόψη της αυτονομίας που τους αναγνωρίζει το εθνικό δίκαιο όσον αφορά τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, δεν υποχρεούνται να συμμορφώνονται προς αντικειμενικά κριτήρια όταν καθορίζουν το ποσοστό το οποίο αντιπροσωπεύουν τα εν λόγω διδακτικά καθήκοντα ασκούμενα στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως σε σχέση με τα καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως.

58 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι αυτή η πτυχή του προδικαστικού ερωτήματος φαίνεται να συνδέεται με το γεγονός ότι, κατά τη διάρκεια του 2008, τα διδακτικά καθήκοντα τα οποία ασκούσε ο FN στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως αντιπροσώπευαν 165 ώρες διδασκαλίας κατανεμημένες μεταξύ δύο σχολών του UA, όπερ αντιστοιχούσε στο 50 % στην πρώτη σχολή και στο 10 % στη δεύτερη σχολή των ασκούμενων στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως διδακτικών καθηκόντων, ενώ η προκήρυξη για τον διορισμό σε μόνιμη θέση για το 2009 αφορούσε 135 ώρες διδασκαλίας, όπερ αντιστοιχούσε στο 15 % στην πρώτη σχολή και στο 5 % στη δεύτερη σχολή των ασκούμενων στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως διδακτικών καθηκόντων. Εξ αυτού συνάγεται ότι, για το 2008, 165 ώρες διδασκαλίας αντιστοιχούσαν στο 60 % των ασκούμενων στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως διδακτικών καθηκόντων, ενώ, για το 2009, 135 ώρες διδασκαλίας αντιπροσώπευαν πλέον μόνον το 20 % των ασκούμενων στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως διδακτικών καθηκόντων, χωρίς η σημαντική μείωση του ποσοστού αυτού σε σχέση με αυτή την, περισσότερο σχετική, μείωση του αριθμού των ωρών διδασκαλίας να στηρίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια.

59 Επομένως, πρέπει να αναδιατυπωθεί το ερώτημα, υπό γ′, υπό την έννοια ότι αφορά, κατ’ ουσίαν, το ζήτημα αν η συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης έχει την έννοια ότι προβλέπει, εις βάρος του εργοδότη που προσλαμβάνει εργαζόμενο με μερική απασχόληση, ορισμένες απαιτήσεις ως προς τον τρόπο υπολογισμού του ποσοστού που αντιπροσωπεύουν αυτά τα διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως υπό το πρίσμα συγκρίσιμων διδακτικών καθηκόντων στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως.

60 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η ρήτρα 3, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης ορίζει τον «εργαζόμενο με μερική απασχόληση» ως τον «εργαζόμενο που οι ώρες εργασίας του, υπολογιζόμενες σε εβδομαδιαία βάση ή κατά μέσο όρο για μια περίοδο απασχόλησης ενός έτους, είναι λιγότερες από τις κανονικές ώρες εργασίας ενός συγκρίσιμου εργαζόμενου με πλήρη απασχόληση».

61 Ούτε η διάταξη αυτή ούτε καμία άλλη διάταξη της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης προβλέπει, ωστόσο, απαιτήσεις σχετικά με τον υπολογισμό του ποσοστού που αντιπροσωπεύει ο φόρτος εργασίας ενός εργαζομένου με μερική απασχόληση σε σχέση με τον φόρτο εργασίας ενός συγκρίσιμου εργαζομένου με πλήρη απασχόληση.

62 Επομένως, ο τρόπος υπολογισμού του ποσοστού του φόρτου εργασίας στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως σε σχέση με τον φόρτο εργασίας στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως δεν ρυθμίζεται από τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης.

63 Κατόπιν των ανωτέρω, στο στοιχείο γ′ του υποβληθέντος ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης έχει την έννοια ότι δεν προβλέπει, εις βάρος του εργοδότη που προσλαμβάνει εργαζόμενο με μερική απασχόληση, καμία απαίτηση ως προς τον τρόπο υπολογισμού του ποσοστού που αντιπροσωπεύει ο εν λόγω φόρτος εργασίας στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως σε σχέση με τον φόρτο εργασίας στο πλαίσιο συγκρίσιμου καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

64 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έβδομο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Η ρήτρα 4, παράγραφος 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης, η οποία συνήφθη στις 6 Ιουνίου 1997 και περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 97/81/ΕΚ του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1997, σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης που συνήφθη από την UNICE, το CEEP και την CES, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/23/ΕΚ του Συμβουλίου, της 7ης Απριλίου 1998, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση και πρακτική δυνάμει των οποίων μέλος ακαδημαϊκού προσωπικού που ασκεί διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως θα διορίζεται αυτομάτως σε μόνιμη θέση, χωρίς να συντρέχει άλλος αντικειμενικός λόγος πέραν της ασκήσεως των εν λόγω καθηκόντων στο πλαίσιο καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως, ενώ μέλος του ακαδημαϊκού προσωπικού που ασκεί διδακτικά καθήκοντα στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως είτε θα διορίζεται σε μόνιμη θέση είτε θα προσλαμβάνεται με σύμβαση ορισμένου χρόνου.**

2) **Η συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης, η οποία συνήφθη στις 6 Ιουνίου 1997 και περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 97/81, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 98/23, έχει την έννοια ότι δεν προβλέπει, εις βάρος του εργοδότη που προσλαμβάνει εργαζόμενο με μερική απασχόληση, καμία απαίτηση ως προς τον τρόπο υπολογισμού του ποσοστού που αντιπροσωπεύει ο εν λόγω φόρτος εργασίας στο πλαίσιο καθεστώτος μερικής απασχολήσεως σε σχέση με τον φόρτο εργασίας στο πλαίσιο συγκρίσιμου καθεστώτος πλήρους απασχολήσεως.**

(υπογραφές)

**Παράρτημα**

Κατάλογος των εφεσίβλητων

Universiteit Antwerpen, με έδρα την Αμβέρσα (Βέλγιο),

Vlaamse Autonome Hogeschool Hogere Zeevaartschool, με έδρα την Αμβέρσα,

PB, κάτοικος Αμβέρσας,

ZK, κάτοικος Αμβέρσας,

NG, κάτοικος Αμβέρσας,

ZN, κάτοικος Haacht (Βέλγιο),

UM, κάτοικος Duffel (Βέλγιο).